

Ajda.

Spisal Václav Kosmak. Preložil Jožef Gruden

Stari Brinar se je lepega solnčnega dopoldne oblekel v letno kamižolo, del na glavo star, obledel in prepoten klobuk, natlačil pipo, jo prižgal, pograbil drenovko v kotu ter zaklical vnuku: „Pojdi Francek, greva na polje! Če hočeš z menoj, poprosi mamico za košček kruha, da ne boš lačen!“

Francek je od veselja poskočil ter odhitel za dedom.

Prišla sta preko dvorišča na vrt. Pri vratih je postal starček, pa rekel: „Francek, priveži Peruna, priveži, da ne bo drl za nama ter podil zajcev po njivah.“

Na vrtu se je Brinar ustavil pri čebelnjaku ter pazno motril prašnico. „Veš kaj, Francek, meni se zdi, da bodo kmalu rojile.“

„Kako pa to veste, dedek?“

„Včeraj je matica pela in lej — cela gruča jih je že pri prašnici. Potem je vselej kmalu roj.“

Šla sta mimo makove ograde k vratom. Francek je privzdignil leseno kljuko ter stekel naprej. Ded je pa previdno zaprl za seboj, da bi ne mogle gosi na vrt. Pa je krenil po stezi okoli skednjev po zavrtih na loko. Kamorkoli se mu je ozrlo oko, povsod se je zibalo zlato žito kakor blagoslovljeno morje. Žito se je že belilo ter pripogibalo težki klas; pšenica in rž sta bili krasni in ječmen je že dozoreval.

Iz tega žitnega morja se je smejal rdečkasti kokolj, pogledavala z modrim očesom sinja plavica ter gorel mak. Neizrečno ljubka vonjava je prevevala ves svet, in kjer je bil kakšen ptiček v zraku ali na njivi, vsak je prepeval; in kjer je bila kakšna čebela, kjer kakšen hrošč, vsak se je glasil, kakor nevidna struna.

Starček je počasi koračil, a vnuk je poskakoval zdaj pred njim, zdaj za njim.

Prišla sta na loko. Po njej je žuborel potok med bičjem. Spela sta ob njem po stezi, dokler nista prišla do studenca, kjer raste kolmež. Tam stoji stara, počena vrba. Ej, mnogo je že videla ta vrba, mnogo doživeia in zato tudi vé mnogo. Pod to vrbo sta sedla starček in Francek. Solnce je žgalo, da je od vročine migljalo ozračje nad potokom, in da so kačji pastirji nekam leno poletavali. Starček se je odkril, otrl si čelo ter tiho zrl predse. Francek je pa legel v travo, oprl brado v dlan pa gledal po njivi.

Za vrbo na polju je rastle ajda. Bila je vsa črna, opaljena, kakor bi jo bil obliznil plamen.

„Dedek, zakaj pa je tistole táko?“ vpraša deček.

„Ali ne veš? Tisto je ajda.“

„Ajda? I kako pa, da je tako črna?“

„Viš ga no, od bliska.“

„E, od bliska?“

„I no, saj ti pravim, da od bliska. Kaj ne veš, da je bila predvčerajšnjim huda nevihta?“

„Seveda vem, saj smo žgali oljkove mladike.“

„Vidiš, po hudi nevihti vselej tako počrni ajda.“

„Zakaj pa vendar?“

„Poslušaj, povem ti. — Tukaj na tem polju je stala pred davnimi časi, kakor tudi danes, ajda. Bilo je pravkar pred žetvijo. Lepo je bilo polje; žito, pšenica, ječmen in vse je v hvaležnosti upogibalo polni klas pred Bogom — samo ajda ne. Rekla je: „Kaj bi se neki klanjala? Lepša sem kakor vsako drugo žito. Krasno kakor jablana cvetem, in celo trikrat na leto. Kdo je krasnejši od mene, vprašam vas, kdo?“

Malo še in pripodili so se črni oblaki in prihrumela je strašna nevihta. Vse cvetje po polju se je zavilo v perje kakor v plašč, poskrilo drobne glavice kakor ptiči pod peruti ter klicalo ajdi: „Skrij glavo, skrij!“

„Zakaj neki?“ je odgovarjala ajda, „Ne skrijem je ne!“

„Pripogni hitro k zemlji glavo kakor jaz,“ jo je opominjalo klasje. Angel nevihte in gneva leti! On zamahne s krilom po nebu, in krilo zadene zemljo in kogar oplazi, je po njem.“

„Pa se le ne uklonim.“

„Zapri cvet, zakrij peresa,“ svetuje vrba, „pa ne glej mi v nebo, kadar se zabliška! Tega še ljudje ne smejo. Ko se odpre oblak, se vidi v nebesa in v slavo Gospodovo, da celo ljudje oslepè. In ljudje so vendar mnogo popolnejši od nas.“

„Ljudje so ljudje, jaz sem pa jaz,“ je klubovala ajda, „nalašč bom gledala v blisk.“

Kar se odpre nebo in ves svet vzplamení in zablešči. Treščilo je.

Ko se pa poleže nevihta, dvigne se vse žito in vse cvetje v novi krasoti in vonjavi ter se smehlja krasnemu dnevju.

Samo ajda je od bliska opaljena, uničena. Stara vrba zatrepeta od žalosti in od zelenih vej ji padajo kaplje kakor velike solze.

Prileté ptiči pevcí od vseh štirih vetrov ter povprašujejo: „Vrba, ti stara vrba, zakaj si tako otožna? Poglej, kako je zopet vse krasno. Solnce spet milo sije, po nebu jadrajo beli oblački, in slehrni cvet, slehrni grm diši. Čemu samo ti plačeš in plačeš?“

Stara vrba pa je pripovedovala ptičem o prevzetni ajdi, o njenem kljubovanju in kazni, ki vsekdar pride za napuhom. — — —

„Zapomni si to tudi ti! Nikdar nikoli ne bodi prevzetan, da te Bog ne kaznuje!“ je še pristavil starček.

Deček ga je gledal z velikimi očmi ter vprašal: „Kdo vam je pa pravil to, dedek?“

Starček se je nasmehnil: „Vidiš, ko sem bil še tako majhen, kakor si ti, sem tod pasel gosi. Tu je priletela sinica na vejo in mi je pripovedovala, da je sama slišala, kako je nekoč vrba pravila to vsem pticam. — Od nje sem pa jaz zvedel.“

